

# Anti pestprotocol



Katholieke  
Basisschool

# Pax Christi

## **‘Samen sterk in onderwijs’**

Hoofdstraat 68  
7586 BV Overdinkel  
Tel: 053-5360754  
[www.paxchristioverdinkel.nl](http://www.paxchristioverdinkel.nl)  
[paxchristi@skolo.nl](mailto:paxchristi@skolo.nl)

## Inleiding

---

Vanaf 1 augustus 2015 moet elke school verplicht beschikken over een anti pestprotocol, waarin een structurele en schoolbrede aanpak tegen pesten beschreven staat. In dit plan moet in ieder geval opgenomen worden dat de school:

- a. een anti-pestprogramma hanteert, dat voldoet aan de criteria van het ministerie;
- b. de sociale veiligheid van leerlingen op school monitort;
- c. er zorg voor draagt dat leerlingen, leraren en ouders een beroep kunnen doen op een vertrouwenspersoon; en
- d. er zorg voor draagt dat bij een persoon tenminste de volgende taken zijn belegd:
  - het coördineren van het anti-pestbeleid, en
  - de belangenbehartiging in het kader van pesten.

Het is dus voor scholen wettelijk verplicht om een schoolbrede aanpak te bieden voor de sociale en fysieke veiligheid van leerlingen. De inspectie gaat hierop toezicht houden.

## Definitie van pesten

---

De Wetgeving Sociale Veiligheid op school (april 2014) definieert pesten als een vorm van agressief gedrag, waarbij een betrekkelijk machteloze persoon wordt aangevallen, vernederd of buitengesloten door één of meerdere individuen. Pesten heeft drie kenmerken:

- het is intentioneel;
- het vindt herhaaldelijk en over een langere periode plaats;
- en er is een machtsverschil tussen dader en slachtoffer.

Er is sprake van pesten wanneer iemand herhaaldelijk of een lange tijd schade ondervindt door bewust handelen van een of meerdere leerlingen. Er is hierbij een duidelijke daderrol en een slachtofferrol. Ook de rol van de 'meelopers' of omstanders wordt bij de pestpreventie binnen SWPBS wel heel belangrijk gevonden.

Het lastige is dat 85% van pestgedrag niet zichtbaar is.

Uiteindelijk gaat het niet om of het plagen, pesten of schelden is, het is iets waar een ander last van heeft. Als team nemen we alles serieus. We reageren eenduidig.

Signalen van pesterijen kunnen zijn:

- Altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen.
- Zogenaamde 'leuke' opmerkingen maken over een klasgenoot.
- Een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven.
- Briefjes doorgeven.
- Beledigen.
- Opmerkingen maken over de kleding.
- Isoleren en negeren.
- Buiten school opwachten.
- Slaan of schoppen (fysiek geweld).
- Op weg naar huis achterna rijden.
- Naar het huis van de gepeste gaan.
- Bezittingen afpakken of stukmaken.
- Schelden of schreeuwen.
- Pesten via sociale media.

Indirecte signalen kunnen zijn:

- Vaak alleen staan in de pauze of bij de pleinwacht gaan staan.

- Vaak alleen met jongere kinderen spelen.
- Niet naar buiten willen op school.
- Niet meer naar school willen of aangeven zich ziek te voelen.
- Niet (meer) worden uitgenodigd door andere kinderen.
- Andere kinderen reageren negatief op een fout of een idee van het betreffende kind.

**Redenen om te pesten kunnen zijn / Meest voorkomende 'bekrachtigers':**

- Aandacht van omstanders
- Aandacht / reactie van het slachtoffer
- Zelfstimulatie (complimenteren/jezelf belonen)
- Iets verkrijgen (voorwerpen, geld, activiteiten)

## Preventie

---

Pesten vraagt om meer dan een plan beschreven in een protocol, namelijk een positieve aanpak die in alle ruimtes en groepen, die met regelmaat aangeboden en onderhouden wordt. School behoort een veilige plek te zijn voor alle leerlingen. Pesten bedreigt dit uitgangspunt. KBS Pax Christi heeft gekozen voor een aanpak waarbij het sociaal-emotioneel leren van de hele school de hoogste prioriteit krijgt, in plaats van alleen te focussen op een anti-pestprogramma in de groep.

Wij, het schoolteam van KBS Pax Christi, kiezen ervoor om te investeren in een stevig positief schoolsysteem, SWPBS (School Wide Positive Behavior Support), waarin ook het voorkomen van pesten is opgenomen.

Op dit moment zitten wij in de implementatiefase van het SWPBS traject, maar werken wij al jaren met de methodiek 'Zo doen we dat', welke veel raakvlakken heeft met SWPBS.

### Wat is Schoolwide Positive Behavior Support (SWPBS)?

SWPBS is een geïntegreerde, schoolbrede en preventieve aanpak, gericht op alle leerlingen. Doel van dit systeem is om een veilig en positief schoolklimaat te creëren dat alle leerlingen in staat stelt om optimaal te profiteren van het geboden onderwijs. Om dit te bereiken maakt PBS gebruik van een combinatie van 'evidence based' interventies en strategieën, gericht op het versterken van gewenst gedrag en op het voorkomen van probleemgedrag.

Voor verreweg de meeste leerlingen biedt deze sociale omgeving voldoende basis om zich goed te kunnen richten op de lesstof en goede vorderingen te maken. Voor de 20% leerlingen die meer nodig heeft om ditzelfde doel te bereiken, zijn er aanvullende interventies beschikbaar, op school en bij de ketenpartners in zorg. Hierbij zijn de lijnen kort en de interventies complementair aan de wijze waarop in en om school met alle leerlingen wordt gewerkt. De ouders zijn partner in het expliciteren, aanleren en bekrachtigen van het gewenste gedrag. Bij de leerlingen die meer intensieve begeleiding nodig hebben, spelen ouders een centrale rol in deze begeleiding. Deze aanpak leidt voor alle leerlingen tot meer effectieve leertijd, een grotere taakgerichtheid van de leerlingen en minder verstoringen in de klas, wat weer leidt tot betere leerprestaties.

## Schoolbrede aanpak voor fysieke en psychische veiligheid

---

Op de Pax Christi hebben wij tot doel een positief schoolklimaat te creëren waarin alle leerlingen en volwassenen zich veilig voelen, zowel fysiek als psychisch, waardoor zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Wij gaan daarbij uit van onze schoolwaarden:

***Respect, Veiligheid en Verantwoordelijkheid.***

*Respect: Voor groot en klein zullen we aardig zijn.*

Op de Pax Christi gaan we op een respectvolle manier met elkaar om. Iedereen kan en mag zichzelf zijn. We houden rekening met elkaar, hebben begrip voor elkaars verschillen en accepteren elkaar. We waarderen anderen om hun kwaliteiten, prestaties en vaardigheden.

*Veiligheid: Pas op voor gevaar en doe voorzichtig met elkaar.*

We vinden het belangrijk dat iedereen in een goede, plezierige en veilige sfeer met een positieve instelling ten opzichte van zichzelf en anderen kan werken. We willen dat iedereen zich veilig voelt op school. Te denken valt dan aan het verkeer in en om de school. Maar ook het gedrag in de gangen en in de klassen. Daarnaast het gebruik van het materiaal in bijvoorbeeld het handvaardigheidslokaal en op het plein.

*Verantwoordelijkheid: We zullen goed voor onze spullen zorgen, dan zijn ze weer te gebruiken voor morgen.*

We leren kinderen om samen te werken en meer en meer zelfstandig te worden. Daarnaast willen we ze leren om verantwoordelijkheid te dragen voor eigen gedrag, eigen spullen en om initiatief te nemen. Hiermee bedoelen we het uitvoeren van taken en het nakomen van afspraken.

Hieruit volgen de algemene gedragsverwachtingen die wij hebben opgesteld voor de ruimtes binnen de school, maar ook voor buiten.

Van daaruit worden de gedragsverwachtingen beschreven in gedragslessen. Deze gedragslessen worden regelmatig gegeven en herhaald in de groepen.

Schoolbreed vinden wij belangrijk dat wij:

- een schoolklimaat creëren waarin pesten door het complete team eenduidig als ongewenst gedrag wordt aangemerkt;
- onderschrijven dat ook toeschouwers (omstanders) en 'mede-weters' een belangrijke rol in het pestproces vervullen;
- onderkennen dat er voor zowel slachtoffer als dader hulp geboden moet worden.

## Hoe ziet onze pestpreventie eruit?

---

Met alle leerlingen en groepen nemen we de waarden en daaruit voortvloeiende gedragsverwachtingen van de school door in de eerste week van het schooljaar (Gouden week), de weken na de kerstvakantie (Zilveren weken) en de weken na de meivakantie (Bronzen weken). Tevens laten we dit op andere momenten in de groepen terugkomen.

Deze gedragsverwachtingen worden behalve uitvoerig besproken, ook met alle leerlingen geoefend tijdens gedragslessen. Zo weten de leerlingen welk gewenst gedrag van hen verwacht wordt in welke ruimte. Deze gedragsverwachtingen zijn in die ruimte ook zichtbaar. Daarnaast wordt positief sociaal gedrag extra bekrachtigd door complimenten en het beloningssysteem. Kinderen kunnen muntjes verdienen. Elke groep verzint kleine beloningen voor wanneer er 20 muntjes verdient zijn. Kernelement hierbij is dat alle leerlingen het verschil tussen respectvol en respectloos gedrag weten!

Het beloningssysteem staat verder uitgewerkt in het PBS-handboek.

### De samenwerking met ouders

Een goede samenwerking met ouders is een essentieel onderdeel van pestpreventie.

Alle ouders van de leerlingen van de Pax Christi worden geïnformeerd over de pestpreventie aanpak, middels de website, nieuwsbrief en schoolgids van de school.

Daarbij krijgen zij ook advies over hoe om te gaan met pesten en op welke manier zij hun kind het beste kunnen benaderen.

Ouders hebben een belangrijke rol in het signaleren van pestgedrag. Wanneer zij signalen zien van pestgedrag bij hun kind (als slachtoffer dan wel dader) kunnen zij dit altijd melden bij de leerkracht van hun kind, bij de intern begeleider of directeur.

Wanneer een interventie op het gebied van pestpreventie nodig is zullen ouders hier altijd van op de hoogte worden gesteld. In een gesprek wordt aangegeven welke interventie ingezet wordt en worden afspraken gemaakt over de manier waarop de ouders hun kind het beste kunnen begeleiden en reageren.



## De vertrouwenspersoon

Wanneer ouders zorg hebben rondom hun kind kunnen zij vanzelfsprekend altijd terecht bij de groepsleerkracht. Mochten ouders in vertrouwen een gesprek willen over hun kind kunnen zij terecht bij de vertrouwenspersonen, Karin Kroeze en Ria Boerrigter, van onze school. Ook leerlingen kunnen altijd bij deze personen terecht.

## **Het programma Pestpreventie SWPBS**

---

Het team van de Pax Christi zit in de implementatiefase van het SWPBS traject. Wij werken gezamenlijk toe naar de implementatie rondom pestpreventie, enkele onderdelen zijn al geïmplementeerd, andere onderdelen krijgen dit schooljaar verdere uitvoering.

Bij het onderdeel pestpreventie binnen SWPBS hoort een lessenserie. In Pestpreventie PBS wordt pestgedrag vergeleken met een brandende kaars. Net als de kaars zuurstof nodig heeft, heeft pestgedrag aandacht nodig om aan te houden. De pestpreventielessen sluiten naadloos aan bij de interventies op het eerste, groene niveau van de PBS-piramide.

Met deze preventieve pestaanpak leren wij alle leerlingen hoe de aandacht van pestgedrag weggehaald kan worden, door een driestappenreactie: het gebruik van een stopsignaal, weglopen en praten met een volwassene. Deze interventie wordt niet alleen aangeleerd, maar ook geoefend en bekrachtigd. In dit hoofdstuk vindt u een beschrijving van de manier waarop deze pestpreventie binnen onze school wordt geïmplementeerd.

Het pestpreventieprogramma PBS bestaat uit vaste lessen welke voor elke bouw zijn uitgewerkt. Hierin wordt de reactieketen 'stop, loop, praat' aangeleerd en geoefend met de hele klas. Er is daarbij aandacht voor het weghalen van de aandacht voor pesten.

De leerlingen leren ook hoe zij moeten reageren wanneer tegen hen 'Stop' gezegd wordt door een ander. Er wordt geoefend met specifieke situaties waarin deze procedure wel of juist niet gepast is.

Door veel met de leerlingen te oefenen willen wij bereiken dat de reactieketen een automatisme voor hen wordt. Voor de hogere groepen is er een extra les, specifiek gericht op pesten via de social media.

### *De Stop – Loop – Praat routine*

Pestpreventie in het groene basisniveau van PBS gaat uit van drie stappen als reactie op pesten: 'stop', 'loop weg' en 'praat'. Met het team is afgestemd welk gebaar we daarbij hanteren.

Bij 'Stop' wordt een handgebaar gebruikt waarbij de hand op borsthoogte wordt gehouden en de vingers recht omhoog gestrekt zijn. Daarbij wordt de adem laag gebracht en stevig 'Stop' gezegd.

De leerlingen leren in de pestpreventielessen hoe zij dit kunnen doen. Er wordt aandacht besteed aan stevig staan, stevig stop zeggen en het goede handgebaar.

Wanneer dit niet het gewenste effect heeft en het pesten gaat door, leren we de leerlingen door te gaan naar de tweede stap: 'loop'. Daarbij is het vooral de bedoeling de aandacht voor het pesten weg te halen, net als de kaars waar geen zuurstof meer voor is, zodat het pestgedrag stopt. We leren de leerlingen stevig staan, met de adem in hun buik, kin is recht naar voren, borst ietsje vooruit, schouders ontspannen laten hangen en armen ontspannen laten mee zwaaien. De leerling kijkt zelfverzekerd naar de ander, stapt gecentreerd weg, blijft de ander aankijken en zodra de ander uit het gezichtsveld is, lopen ze weg.

Mocht blijken dat het pesten niet stopt, dan is de derde reactie: 'praat' van toepassing. De leerling gaat dan naar een volwassene toe en vraagt om hulp voor het oplossen van het probleem.

Degene die ongewenst gedrag vertoont kent deze drie stappen stop-loop-praat ook en heeft dus twee keuzemomenten om ervoor te kiezen zelf te stoppen, gaat de leerling door totdat de ander leerling naar de leerkracht stapt en praat, dan is dit grensoverschrijdend gedrag.

Medeleerlingen hebben ook een verantwoordelijkheid als toeschouwer. Volgens dezelfde routine stop-loop-praat ondersteunt de toeschouwer de 'gepeste' leerling. Ook de toeschouwer kan de leerling steunen door ook 'stop' te roepen, vervolgens indien nodig met de 'gepeste leerling' mee uit de situatie te lopen en zelfs uiteindelijk mee naar de leerkracht te gaan om te praten.

De toeschouwer, de omstander, heeft een steunende rol, die in dit proces erg belangrijk is.

De woorden 'pester' en 'gepeste' zetten we hier tussen haakjes. Wij benoemen dit gedrag en degene die het uitvoert niet als zodanig. Wij hanteren het motto:

‘Alles wat je aandacht geeft, groeit’. Dus als wij als leraren veelvuldig het woord pesten noemen schenken we aandacht aan **wat we juist niet willen zien**. SWPBS schenkt aandacht aan gedrag **wat we juist wel willen zien**. Positief gedrag wordt daarom beloond: een goede stop-loop-praat routine, je medeleerling ondersteunen als toeschouwer en op tijd stoppen met ongewenst gedrag is op onze school een compliment waard! In de pestpreventielessen wordt niet gesproken over pesten, maar over niet respectvol of ongewenst gedrag.

### ***Actief toezicht houden***

Actief toezicht houden is binnen SWPBS een belangrijk item. Toezichthouders spelen een belangrijke rol in de effectiviteit van het onderdeel pestpreventie binnen PBS. Als wij actief toezien op het toepassen van geleerde waarden, gedragsverwachtingen en routines door leerlingen wordt het geleerde beter geautomatiseerd in het dagelijks gedrag van de leerlingen. Alle teamleden hanteren hierbij de volgende procedures: Het waarschuwen van leerlingen om incidenten te voorkomen (geven van reminders); Het geregeld bekrachtigen van leerlingen die op de juiste manier reageren en zich aan de waarde respect houden; Het consequent reageren op meldingen van pestgedrag en het herhalen van de gedragslessen bij ongewenst gedrag.

Jaarlijks wordt een teambijeenkomst gewijd aan het herhalen aan deze afgesproken procedures.

### ***Procedures voor teamleden***

#### ***Bekrachtigen van gewenst gedrag binnen Pestpreventie PBS***

Binnen de pestpreventie is het belangrijk alert te zijn op voorbeelden van goed gedrag. Door de pogingen van leerlingen bij het juist gebruiken van ‘stop-loop-praat’ te signaleren kunnen we ervoor zorgen dat gewenst gedrag en het inzetten van ‘stop-loop-praat’ een vaste gewoonte wordt. Daarnaast is het bekrachtigen van gedrag passend bij de basiswaarden en gedragsverwachtingen van onze school, zoals hierboven beschreven, een essentieel onderdeel van PBS ter voorkoming van pestgedrag. Met name leerlingen die bekend zijn met ongewenst (pest)gedrag, zijn minder geneigd een nieuwe manier van reageren uit te proberen. Vooral deze leerlingen zullen beloond moeten worden voor elke poging in de goede richting.

*Het is van belang dat leerlingen die nog moeite hebben met de stop-loop-praatroutine er tussendoor aan herinnerd worden welke reactie van hen verwacht wordt. Dit geldt voor zowel degene die ongewenst gedrag vertoont als degene die last heeft van ongewenst gedrag van de ander. Aan het begin van niet-klasgebonden situaties (pauzes en dergelijke) herinnert de leerkracht deze leerlingen aan hoe hij of zij moet reageren op pestgedrag of hoe hij of zij moet reageren op een stopsignaal. Aan het einde van deze vrije situatie praat de leerkracht weer kort met deze leerlingen om te bevragen hoe het ging en te bekrachtigen voor wat gelukt is.*

### *Reageren op meldingen van pestgedrag*

*Wanneer door leerkrachten gesignaleerd wordt dat leerlingen zich niet aan de schoolafspraken houden wordt hier direct en consequent op gereageerd volgens de reactieprocedure pestpreventie. Er wordt zoveel mogelijk ingezet om incidenten voorkomen.*

De volgende specifieke manier van reageren wordt schoolbreed ingezet:

Stap 1: Bekrachtig de leerling voor het melden van het pestgedrag ('Ik ben blij dat je het mij verteld hebt'.)

Stap 2: Vraag naar wie, waar en wanneer.

Stap 3: Zorg voor de veiligheid van de leerling.

Gaat het pesten nog steeds door?

Loopt de leerling die dit meldt risico?

Is hij of zij bang voor wraak?

Wat heeft de leerling nodig om zich veilig te voelen?

Hoe ernstig is de situatie?

Stap 4: Vraag aan de leerling: 'Heb je tegen de pester 'stop' gezegd?' (Zo ja, geef de leerling een compliment voor het op de juiste wijze reageren.)

Stap 5: Vraag de leerling: 'Ben je weggelopen van het pestgedrag?' (Zo ja, geef de leerling een compliment voor het op de juiste wijze reageren.)

Wanneer de melder de stop en/ of looproutine niet gedaan blijkt te hebben wordt extra geoefend met de leerling.

De volwassene gaat onderstaande interactie aan met degene die ongewenst (pest)gedrag heeft vertoond tegen een andere leerling:

Stap 1: Geef de leerling eerst een positieve reactie voor het willen bespreken van het pestgedrag (bijvoorbeeld: 'Bedankt dat je er met mij over wilt praten'.)

Stap 2: Vraag: 'Heeft..... tegen jou gezegd dat je moest stoppen'?

Zo ja: 'Hoe heb je daarop gereageerd?'

Zo nee: Met degene die gepest werd wordt de drie-stappenreactie in deze situatie nog eens geoefend.

Stap 3: Vraag: 'Liep ..... weg?'

Zo ja: 'Hoe heb je daarop gereageerd?'

Zo nee: Met degene die gepest werd wordt de drie-stappenreactie in deze situatie nog eens geoefend.

Vervolgens wordt de driestappenreactie extra geoefend. Hoe vaak dit geoefend moet worden, hangt af van de ernst en de frequentie van het pestgedrag.

### ***Aanpak in geval van pesten***

Wanneer zich op school pesten voordoet, hanteren wij een eenduidige aanpak gericht op alle betrokken partijen. Deze aanpak is voor alle leerlingen transparant, ook al blijkt dit voor de meeste leerlingen gedurende hun hele schoolloopbaan nooit nodig te zijn. Belangrijk in de aanpak van het pesten vinden wij het dat er verbinding blijft bestaan tussen alle betrokkenen. Daartoe stellen wij ouders op de hoogte bij een incident. Wij registreren pesten, net als elk ander ongewenst gedrag, in ons incidenten-registratiesysteem.

Wij willen vermijden dat leerlingen ingedeeld worden in groepen: pesters, meelopers of slachtoffers. Wij wijzen deze leerlingen niet af, alleen het ongewenst gedrag dat bij pesten hoort wijzen wij af. Onze pedagogische aanpak is een oplossingsgerichte aanpak waarbij het positief aandacht geven aan alle leerlingen centraal staat. Een basisbehoefte van alle leerlingen is de behoefte erbij te horen. Daarom wordt er op de Pax Christi veel aandacht besteed aan de groepsvorming en het klassenklimaat.

### ***Komt pesten tóch voor, dan zijn er de volgende maatregelen***

Wanneer pestgedrag zich voordoet op het schoolplein of in een andere algemene ruimte van de school geeft de pleindienst of toezichthouder dit door aan de groepsleerkracht van de betreffende leerling(en) en noteert dit incident in het registratiesysteem. Deze incidentenregistratie is beveiligd en op verzoek door de ouders in te zien. Ook nemen de leerkrachten vroegtijdig contact op met ouders op bij incidenten;

De leerkracht herhaalt de gedragslessen van de stop-loop-praatreactie met de leerlingen;

De leerkracht geeft de leerlingen reminders voor iedere vrije situatie de week volgend op het incident;

Een herstelgesprek: Bij een (ernstig) pestincident kan een herstelgesprek nodig zijn. Kern van het herstellen is het feit dat pesten iets beschadigt, relationeel en/of materieel. Het biedt de 'pester' de kans de schade te herstellen. En er worden sluitende afspraken gemaakt om pesten voor de toekomst te voorkomen. Een herstelgesprek kan ook plaatsvinden nadat er een consequentie is uitgedeeld.

## **Het monitoren van de sociale veiligheid van onze leerlingen**

---

De sociale veiligheid van onze leerlingen volgen wij door jaarlijks een vragenlijst van CITO leerling in beeld in te vullen. Vanaf groep 5 ook door de leerlingen zelf. Dit wordt 2 keer per jaar gedaan.

Van de scores die uit beide instrumenten komen wordt een analyse gemaakt door de leerkracht samen met de Intern begeleider op groepsniveau en op individueel leerlingniveau. De Intern Begeleider maakt van alle groepsoverzichten ook een schoolbrede analyse per schooljaar.

Gedrag van de leerlingen wordt ook gemonitord door het bijhouden van de gedragsincidenten.

De Pax Christi werkt ernaar toe om voor deze registratie gebruik te gaan maken van het programma SWIS. Door hier gebruik van te maken kan er maandelijks een analyse gemaakt worden van de incidenten binnen de school. Deze zal dan besproken worden op de maandelijkse PBS- team bijeenkomsten, waarna er een actieplan gemaakt kan worden.

Op dit moment wordt er geregistreerd in Parnassys.

## **Tot slot**

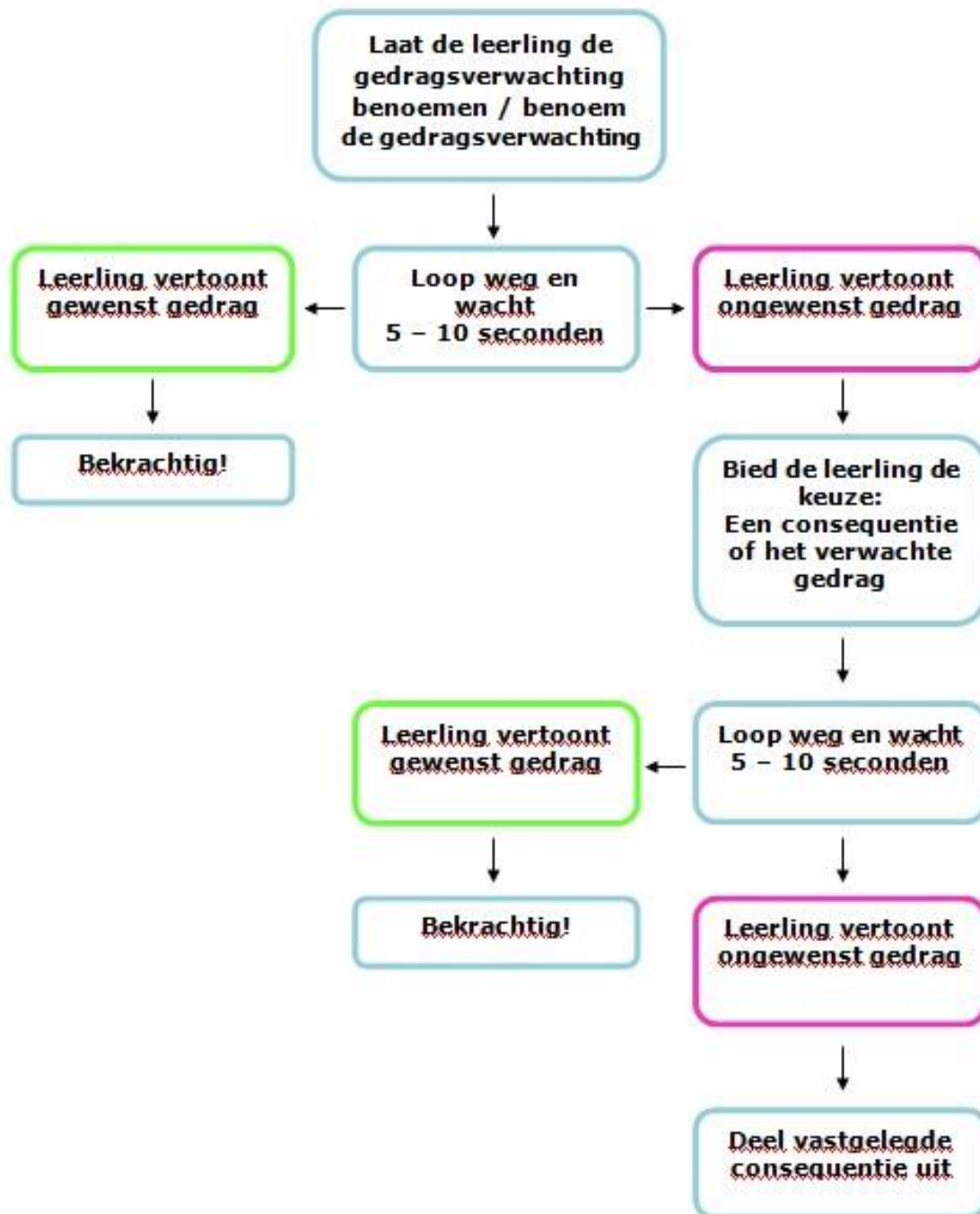
---

Het blijft van groot belang dat wij, samen met de ouders en de leerlingen blijven werken aan het optimaliseren van onze schoolbrede pedagogisch klimaat.

Binnen de gouden driehoek ouders-leerling-school dienen we allen eenzelfde doel: dat álle leerlingen zich veilig voelen op school en zich optimaal kunnen ontwikkelen, zowel thuis als op school.

## Reactieprocedure bij ongewenst gedrag

---



# Computer/social media protocol

Gezien de steeds grotere rol die het computer en social media gebruik in de wereld van de kinderen speelt, vinden we het zinvol om voor de kinderen op de Pax Christi een aantal afspraken te maken over 'veilig internetten'. We hebben dit vastgelegd in dit computerprotocol.

## AFSPRAKEN MET DE LEERLINGEN

- Doe online niet, wat je offline ook niet doet.
- Onthoud dat iedereen zich op internet anders kan voordoen.
- Geef nooit zomaar je privé-gegevens weg.
- Rare sites? Klik weg.
- Log uit als je je ongemakkelijk voelt.
- Zorg dat de virusscanner ge-update is.
- Reageer niet op vervelende mail of chats.
- Blokkeer vervelende chatters of mailers.
- Los problemen samen met je ouders of de leerkracht op.
- Meld het als je onbeschofte of gemene berichten ontvangt aan je ouders of de leerkracht.
- Verwijder volgende e-mails van dezelfde afzender zonder ze te openen. Als daders geen respons krijgen is de lol er voor hen snel af.

## TIPS VOOR DE OUDERS

- Surf samen met uw kind. Ga regelmatig samen achter het device zitten dat uw kind gebruikt. Ouders en kinderen leren dan van elkaar.
- Maak duidelijke afspraken over het internetgebruik en de tijdsduur die het kind achter het device mag doorbrengen.
- Leer uw kind om zeer zorgvuldig met privacy om te gaan. Altijd toestemming vragen om aan derden een telefoonnummer, adres of bankrekeningnummer door te mogen geven.
- Bekijk regelmatig de historie van de browser, zodat u op de hoogte blijft van het surfgedrag van uw kind. Let wel: dit biedt geen garantie, want kinderen kunnen deze geschiedenis wissen.
- Vertel uw kinderen af te blijven van onbekende software en leer hen voorzichtig om te gaan met het downloaden van onbekende sites.
- Blijf geïnteresseerd in het surfgedrag van uw kind en wijs hem regelmatig op de minder leuke kanten hiervan, zoals pedofielen in chatboxen, pornosites, scheld e-mails, spam en nog veel meer.



## TIPS VOOR DE LEERKRACHTEN

- Op school gebruiken we internet alleen bij het opzoeken van informatie, als de leerkracht hiervoor toestemming heeft gegeven.
- Blijf in de buurt bij de internettende leerlingen. Controleer of de schoolregels worden opgevolgd.
- Laat persoonlijke gegevens privé blijven. Let er op dat er over de leerlingen zo weinig mogelijk valt te traceren.
- Op school chatten we niet.
- Pesten of bedreigen via mail/social media wordt niet getolereerd.
- Bij overtreding van één van bovenstaande afspraken spreekt de leerkracht een “internetschorsing” uit.

Klachten over internetgebruik worden gemeld aan de ICT-er, de leerkracht en mogelijk de systeembeheerder. Dit om misbruik in de toekomst te voorkomen. In geval van ‘hate-mail’ kunnen ze samen nagaan van wie de mail afkomstig is.